

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Aktuelle bankreguleringer

Ann Viljugrein, direktør for bank- og forsikringstilsyn
Finans Norge — seminar 8. juni 2022

Dagens tema

Del I: Styring og kontroll

- Styrets plikter og krav til egnethet
- Betydningen av godt bankhåndverk
- Kunnskap om hvitvaskingsrisiko
- Oppmerksomhet på interessekonflikter
- Oppfølging av utkontraktert virksomhet
- Kontinuitets- og beredskapsplaner

Del II: Kapitalkrav, MREL og OMF

- Kort om kapitalkrav
- Kort om MREL
- Konsekvenser av manglende etterlevelse
- Krav til tillatelser ved endringer i ansvarlig kapital
- Nytt OMF-regelverk

Styrets rolle og plikter

Finansforetaksloven § 8-6 og CRR / CRD IV-forskriften § 35 sier blant annet:

- Styret skal sørge for forsvarlig organisering og betryggende kontroll, herunder fastsette retningslinjer for å sikre tilstrekkelig arbeidsdeling og for å unngå interessekonflikter.
- Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og foretakets virksomhet for øvrig.
- Styret skal vedta og jevnlig vurdere strategier, risikoappetitt og -rammer, samt overordnede planer, retningslinjer og instruksjoner.
- Styret skal sikre seg tilgang på risikoinformasjon og iverksette de undersøkelser det finner nødvendig for å ivareta sine plikter.
- Styret skal evaluere sitt arbeid og sin kompetanse minimum årlig.

Krav til styremedlemmers egnethet

Finansforetaksloven § 3-5, jf. CRD IV-direktivet artikkel 91:

- Styremedlemmene må ha tilstrekkelig kompetanse og erfaring til å kunne forstå foretakets aktiviteter og viktigste risikoer. Styret må som kollektiv ha den nødvendige kompetansen og erfaringen.
- Alle medlemmene av ledelsesorganet skal sette av tilstrekkelig tid til å utføre sine oppgaver.
- CRD IV artikkel 91 nr. 8: «Hvert styremedlem skal utvise ærlighet, integritet og selvstendig tenkning for om nødvendig effektivt å kunne vurdere og sette spørsmålstegn ved den øverste ledelsens beslutninger og effektivt føre tilsyn med og overvåke ledelsens beslutningstaking (...)»

Styrets rolle – observasjoner fra tilsyn

Tilsyn har blant annet avdekket tilfeller der styrer:

- fastsetter rammer, men ikke følger opp med egnede tiltak når rammene ikke etterleves
- fastsetter retningslinjer, men ikke følger opp med tiltak for å kontrollere etterlevelse
- mangler forståelse av betydningen av uavhengige kontrollfunksjoner og at disse har tilstrekkelige ressurser og autoritet internt
- gir uttrykk for at det vil følge opp merknader fra Finanstilsynet, men likevel ikke gjør det
- ikke utfordrer administrasjonen, heller ikke når det er saker hvor «røde lys blinker»

Betydningen av godt bankhåndverk

- Regulering av kredittpraksis:
 - Finansforetaksloven § 13-13
 - CRR / CRD IV-forskriften § 36
 - Finansavtaleloven kapittel 5 (ny fra 2023)
 - Utlånsforskriften
- Retningslinjer fra EBA
 - Retningslinjer for innvilgning og overvåking av lån (2020/06)

- «Godt bankhåndverk» er avgjørende for solide banker over tid. Godt bankhåndverk også viktig for å ivareta kundens interesser.
- Styret fastsetter strategi, fullmaktsstruktur/rammer, kriterier og retningslinjer.
- Viktig med god dokumentasjon, grundige vurderinger av betjeningsevne og verdivurdering av pantesikkerhet (inkl. sensitivitetsanalyse).
- Observasjoner fra tilsyn: Blant annet svakheter i betjeningsevnevurderingen, mangelfull/svak dokumentasjon, avvik fra interne retningslinjer, manglende engasjementsoppfølging og behov for styrket internkontroll

Kunnskap om hvitvaskingsrisiko

- Styret må
 - forstå hvordan banken kan bli brukt i hvitvaskingsøyemed og betydningen av tiltak for å unngå dette
 - sørge for at banken har en dekkende risikovurdering, fastsette bankens overordnede rutiner på området og påse etterlevelse, blant annet ved å prioritere omfanget og innretningen på internkontrollen
 - tilegne seg kunnskap gjennom opplæring (opplæringskravet i loven gjelder også styret og ledelsen)
- Sentrale plikter etter hvitvaskingsregelverket:
 - Kjenn din kunde
 - Risikoklassifisering av kunden (differensiere etter hvitvaskingsrisiko)
 - Løpende oppfølging, overvåking av transaksjonene
 - Rapportering til Økokrim ved mistenkelige forhold

Oppmerksomhet på interessekonflikter

- Uavhengige kontrollfunksjoner (jf. finansforetaksloven § 13-5 (2), CRR / CRD-IV-forskriften § 38 flg.)
 - skal være organisatorisk adskilt fra og ikke utføre oppgaver som inngår i virksomheten de er satt til å overvåke og kontrollere
 - skal rapportere regelmessig direkte til styret, og bør være til stede ved styremøter når funksjonens rapport behandles
- Transaksjoner med nærstående
 - Foretaket må ha retningslinjer for og høy aktsomhet når det gjelder inngåelse av forretningstransaksjoner med medlemmer av ledelsen, styret, store eiere og nærstående til disse, jf. finansforetaksloven §§ 8-8, 9-9 og 9-10.

Oppfølging av utkontraktert virksomhet

- Foretakets ansvar overfor kunder, offentlige myndigheter og andre endres ikke som følge av utkontraktingen.
- Foretaket må ha retningslinjer og rutiner for utkontrakting som minst omfatter:
 - prosess for å sikre en forsvarlig risikovurdering
 - hvilke tiltak som skal gjennomføres for å sikre at utkontraktert virksomhet drives forsvarlig og lovlig, både på etableringstidspunktet og over tid
 - overvåking av at retningslinjene og rutinene blir etterlevd, og hvordan eventuelle avvik skal håndteres
- Foretaket skal til enhver tid ha en samlet oppdatert oversikt over alle avtaler om utkontrakting
- Foretaket må påse at meldeplikten til Finanstilsynet etter finanstilsynsloven § 4c og sektorregelverket overholdes

Kontinuitets- og beredskapsplaner

- Foretaket må kartlegge
 - foretakets kritiske forretningsprosesser/tjenester
 - hvilke aktiviteter og ressurser som er avgjørende for disse
 - hva konsekvensen av forstyrrelser/svikt i disse prosessene vil være
- Vurdere risikoreduserende tiltak og etablere kontinuitets- og beredskapsplan («kriseløsning»)
- Gjelder også andre hendelser enn IKT (f.eks. pandemi, utilgjengelige lokaler, annet)

CRR/CRD IV-forskriften § 36: Retningslinjene for operasjonell risiko skal omfatte beredskapsplaner for å sikre at driften kan videreføres og tap begrenses ved alvorlige driftsforstyrrelser.

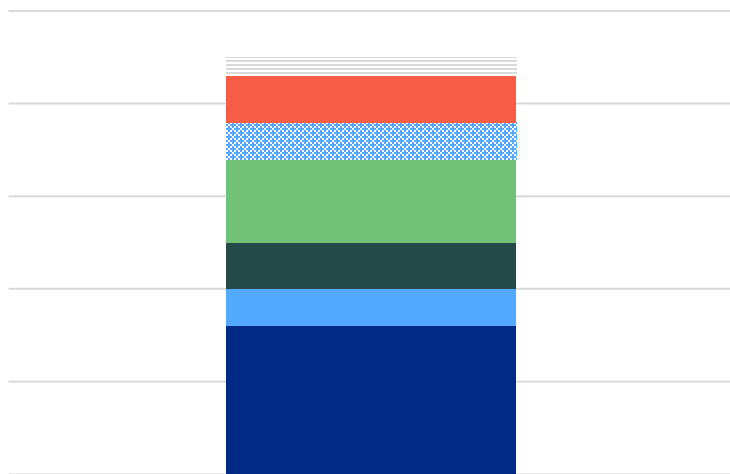
IKT-forskriften § 12: Det skal minst en gang årlig gjennomføres opplæring, øvelse og testing av at kriseløsningen virker som forutsatt. Resultatet av testen skal dokumenteres.

Finansforetaksforskriften § 16-7: Krav til beredskapsplan for å møte økt etterspørsel etter kontanter som følge av svikt i de elektroniske betalingssystemene.

Del II: Kapitalkrav, MREL og OMF

- Kort om kapitalkrav
- Kort om MREL
- Krav til tillatelser ved endringer i ansvarlig kapital
- Nytt OMF-regelverk

Kapitalkrav for banker – summen av flere krav

- Minstekrav
- Bevaringsbuffer
- Buffer for systemviktige
- Forventning til margin
- Pilar 2-krav
- Systemrisikobuffer
- Motsyklisk buffer

- Minstekrav i pilar 1 fastsatt i EU-regelverket. Noen nasjonale valg som Finansdepartementet avgjør.
- Finanstilsynet fastsetter foretaksspesifikke pilar 2-krav.
- Bevaringsbuffer fastsatt i EU-regelverket.
- Norges Bank fastsetter krav til motsyklisk buffer hvert kvartal
- Finansdepartementet fastsetter annet hvert år krav til systemrisikobuffer (råd fra Norges Bank) og årlig krav til buffer for systemviktige foretak (råd fra Finanstilsynet).

Endringer i kapitalkrav EU

Bankpakke I – i Norge fra 1. juni 2022

Innebærer blant annet:

- utvidet SMB-rabatt
- endret beregning av motpartsrisiko
- NSFR-krav
- minstekrav til uvektet kjernekapitalandel
- store engasjement måles mot kjernekapital ikke ansvarlig kapital
- endringer i rapportering
- endringer i rammeverket for pilar 2

Bankpakke II – i EU fra 2025?

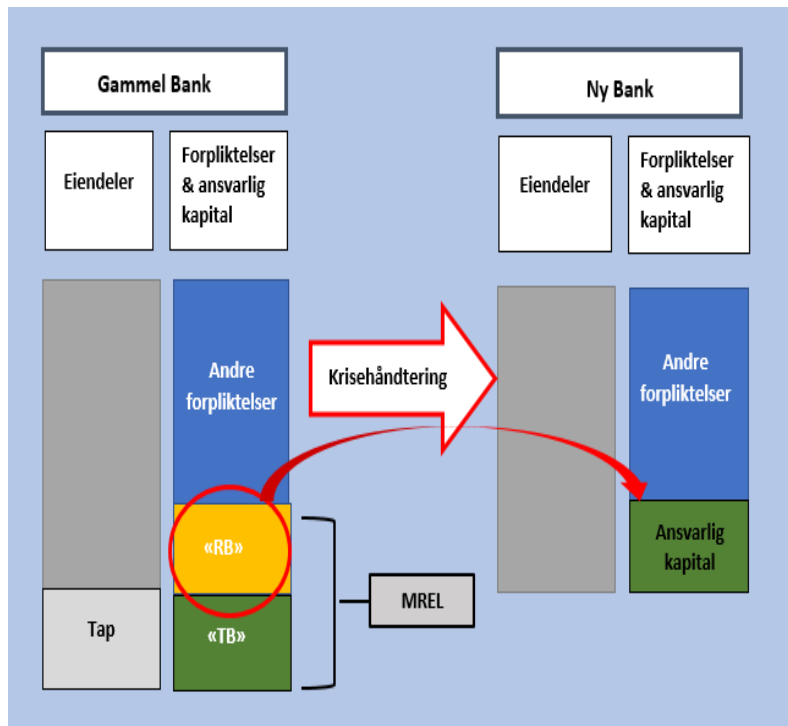
Innebærer bl.a.:

- mer risikosensitiv standardmetode
- restriksjoner på bruk av IRB for visse porteføljer, gulvkrav på parametere og risikovekter.

Pågår vurderinger i Rådet og EU-Parlamentet, deretter trilog-forhandlinger

Endringer i makrotilsynsrammeverket (bufferkrav mv.):
Høring våren 2022. Kommisjonen skal legge fram forslag innen utgangen av 2022

Minstekrav til ansvarlig kapital og konvertibel gjeld

- Foretaket må ha ansvarlig kapital og konvertibel gjeld utover minstekravet til kapital. I en krisesituasjon skal konvertering av gjeld til egenkapital bidra til grunnlaget for fortsatt drift.
 - Finanstilsynet har så langt fastsatt minstekrav til ansvarlig kapital og konvertibel gjeld for 14 banker.
 - MREL beregnes med utgangspunkt i foretakets kapitalkrav og uttrykkes i prosent av beregningsgrunnlaget:
 - Tapsabsorberingsbeløp (TB): minstekrav til kapital
 - Rekapitaliseringsbeløp (RB): minstekrav til kapital + «markedstillitsbuffer» (kombinert bufferkrav minus motsyklisk buffer)
- Finanstilsynet skal vurdere om minstekravet for et foretak som etter krisetiltaksplanen skal avvikles, skal begrenses til kun å bestå av et tapsabsorberingsbeløp.

Prioritetsrekkefølge og instrumenter for oppfyllelse av MREL

Prioritetsrekkefølge («tapsrekkefølge»)

Ren kjernekapital (CET1)

Fondsobligasjoner (Tier1)

Ansvarlig lån (Tier 2)

Lån som er etterstilt usikret seniorgjeld (Tier 3)

Usikrede fordringer, herunder senior usikret gjeld

Udekkede foranstilte innskudd

Garanterte innskudd

Forpliktelser unntatt fra nedskrivning (lønn mv.)

- Rekapitaliseringsbeløpet må dekkes av ansvarlig kapital og konvertibel gjeld.
- Finanstilsynet kan fastsette at en andel må dekkes av **etterstilt kapital** («senior non-preferred»). Dog tak på maks. krav til etterstillelse.
- Konvertibel gjeld som skal dekke MREL, må oppfylle vilkår angitt i CRR (kfr. artikkel 72 a, b og c) - behov for endringer i låneavtalene.

Manglende etterlevelse av samlet kapitalkrav (pilar 1 + pilar 2 +bufferkrav):

- Foretaket skal legge fram en plan innen fem dager og kan ikke uten samtykke fra Finanstilsynet utbetale utbytte til aksjeeierne eller egenkapitalbevisiere, bonus til ansatte eller rente på annen godkjent kjernekapital.
- Ramme for hva det kan gis tillatelse til (maksimal utbetaling) er angitt i CRR / CRD IV-forskriften.

Manglende etterlevelse av MREL-krav

- Foretaket skal straks sende melding til Finanstilsynet.
- Finanstilsynet kan bestemme at foretaket ikke kan benytte mer enn et maksimalt disponeringsbeløp til utbetaling av utbytte, bonus til ansatte eller rente på annen godkjent kjernekapital.

Krav til tillatelse ved endringer i ansvarlig kapital mv.

	Krever tillatelse?
Aksjeemisjon	Nei
- ved tingsinnskudd	Ja
Emisjon av egenkapitalbevis	Ja
Opptak av AT1 / ansvarlig lån / MREL-gjeld	Nei
Tilbakekjøp av aksjer	Ja
Tilbakekjøp av egenkapitalbevis	Ja
Førtidig innfrielse av AT1 / ansvarlig lån	Ja
Førtidig innfrielse av MREL-gjeld	Ja
Refinansiering AT1 / ansvarlig lån / MREL-gjeld	Kommer an på*

Verdt å merke seg:

- Likelydende brev til sparebanker mars 2022 om viktigheten av påse at den eierløse kapitalen (grunnfondet) ikke forringes.
- Forordning 241/2014 artikkel 30: søknad om tillatelse til reduksjon av ansvarlig kapital må sendes minst tre måneder før varsel om innfrielse/tilbakekjøp. Merk også forordningens krav til innhold i søknaden.
- *Finansforetaksforskriften § 11-8 har unntak fra krav til samtykke ved refinansiering forutsatt at nærmere angitte vilkår er oppfylt.

Obligasjoner med fortrinnsrett – endringer i rammeverket

Nye regler basert på direktiv 2019/2162 – trer i kraft 8. juli 2022 i EU og Norge:

- Endringer i finansforetaksloven kapittel 11 (vedtatt) og finansforetaksforskriften kapittel 11 (ikke fastsatt)

Fra juli 2022:

- **«OMF Premium»** («europeisk obligasjon med fortrinnsrett (premium)»)

Må oppfylle krav både i direktivet og kapitalkravsforordningen artikkel 129:

Krav til overpantsettelse (5 prosent for lån med pant i eiendom), belåningsgrad (maks. 80 prosent for lån med pant i bolig). Kvalifiserer for lavere risikovekt etter CRR.

- **«OMF Standard»** («europeisk obligasjon med fortrinnsrett»).

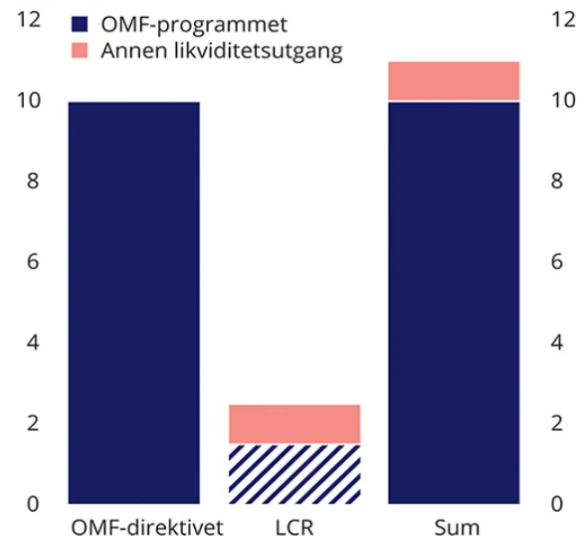
Må oppfylle krav i direktivet/loven.

Ikke krav til overpantsettelse og belåningsgrad. Kvalifiserer ikke for lavere risikovekt etter CRR.

- **«OMF»** utstedt før 8. juli 2022 og ev. tilleggsutstedelser før 8. juli 2024 under åpne obligasjonslån som har fått ISIN-nummer før 8. juli 2022.

OMF – Nytt krav til likviditetsbuffer

- LCR-krav på foretaksnivå: Skal ha likviditetsbuffer til å dekke utbetalinger 30 dager fram i tid.
- Likviditetsbufferkrav i det enkelte OMF-program: Skal dekke netto likviditetsutgang 180 dager fram i tid.
- Eiendeler i likviditetsbufferen kan telles med til dekning av LCR-kravet. Dersom en del av foretakets LCR-krav knytter seg til annen virksomhet enn OMF-programmet, kan ikke denne delen dekkes av eiendeler i likviditetsbufferen.
- Kan ta hensyn til mulighet for løpetidsforlengelse i vurderingen av likviditetsbuffer (?), jf. Finanstilsynets høringsnotat mai 2022.

Figur 5.1 Illustrasjon av at eiendeler i likviditetsbufferen etter OMF-direktivet kan dekke foretakets LCR-krav. I eksemplet har en del av foretakets LCR-krav opphav i annen likviditetsutgang (oransje) enn fra OMF-programmet (blå), og denne delen kan ikke dekkes av eiendeler i likviditetsbufferen

Kilde: Finansdepartementet

Godkjenning av nye OMF-program

- Utstedelser under nytt program må godkjennes av Finanstilsynet. Godkjenning av OMF-program forutsetter:
 - a) at foretaket har en tilfredsstillende driftsplan for utstedelse av OMF standard eller OMF premium,
 - b) at foretaket har tilfredsstillende rutiner, prosesser og metoder for å ivareta investorvernet med hensyn til godkjenning, endring, fornyelse og refinansiering av lån eller andre eiendeler som inngår i sikkerhetsmassen,
 - c) at personer som skal lede eller utføre oppgaver under OMF-programmet, har tilfredsstillende kvalifikasjoner og kunnskap om utstedelse av OMF og administrasjon av programmet, og
 - d) at den administrative organiseringen av sikkerhetsmassen og overvåkingen av denne oppfyller krav i §§ 11-8 til 11-14
- Finanstilsynet vil gi nærmere veiledning om hva søknaden bør inneholde når forskriftsbestemmelser er fastsatt.

Avslutning

- God virksomhetsstyring og soliditet er avgjørende for finansiell stabilitet.
- Styret må forstå de viktigste risikoene, sørge for forsvarlig organisering og etablere god styring og kontroll.
- Viktig å forstå formålet med regelverket, hvis ikke blir etterlevelsesarbeidet en «avkrysningsøvelse» uten reelt innhold.
- EU setter agendaen, fortsatt omfattende regelverksprosesser foran oss.
- Endringer i «stacking-order», MREL-krav og nye OMF-regler vil ha betydning for instrumenter i det norske markedet.

Vedlegg: Hvordan orientere seg i regelverket?

- Forordninger som gjelder i Norge inkorporert blant annet i CRR / CRD IV-forskriften § 2 (kapitalkrav) og finansforetaksforskriften.
- EBA [“Single Rulebook”](#) kobler sammen direktiv med forordning, Q&As og EBA-retningslinjer.
 - NB! Ikke en EØS-versjon. Se <https://www.efta.int/eea-lex> for status for innlemmelse av rettsakter i EØS-avtalen

Vedlegg: Aktuelle EBA-retningslinjer

- Retningslinjer for intern virksomhetsstyring (EBA/GL/2021/05)
- Retningslinjer for egnethetsvurdering av styret og nøkkelpersoner (EBA/GL/2021/06)
- Retningslinjer for innvilgelse og overvåking av lån (EBA/GL/2020/06)
- Retningslinjer for styring av IKT og sikkerhet (EBA/GL/2019/04)